తప్పు

కోరలున్న ఈ రాత్రి చిక్కగా నిలబడిపోయింది. సత్యనారాయణ జీవితంలో అనేక రాత్రులు గడిచేయి. కాని ఈ ప్రళయ రాత్రిలో ఒక భయంకరమైన ప్రత్యేకత ఒక అనిర్వాచనీయమైన భయం తోడుకొని పేరుకున్నాయి. ఈ. భారమైన రాత్రి తొలగిపోవాలి. ఇనప తెరలాంటి ఈ దళసరి చీకటి కరిగి పాలలాంటి వెలుగు ప్రవహించాలి. అప్పుడే సత్యనారాయణకి మోక్షం. జీవితపు చీలిక బాటలమధ్య చేరిన సత్యనారాయణకు ఈ రాత్రే ఒక భావి_ఒక బాట నిర్ణయిస్తుంది. అతని జీవిత నౌక ఈ పెనుతుఫాను తప్పించుకొని దరిజేరడమో, లేక ఈ సుడిగాలిలో విరిగి చెక్కలైపోవడమో యీ రాత్రే నిర్ణయిస్తుంది. ఈ రాత్రి నిక మోయలే ననుకుంటున్న సత్యనారాయణ చీకటి ఎడారిలో సాగిపోతూనే వున్నాడు.

"ఈ సీకట్లో నేన్రా లేన్రా సత్తుం, ఉశను కెళ్ళి నువ్వే

సూసుకురా” అన్న రాజమ్మ మాటలు అతన్ని వెంబడిస్తూనే వున్నాయి. రైలుస్టేషన్లో ట్యూబులైట్లన్నీ కలిసినా అతన్ని అలుముకుంటున్న చీకటిని చింపలేవు. ప్రపంచంలోని అన్ని రైళ్ళూ ఒక్కసారి కూసినా అతని హృదయ ఘోషని మించలేవు.

ముంగుకు దూసుకుపోతున్న సత్తెన్నారాయణ మనసులో జీవితపు పుటలు వెనక్కు తిరుగుతున్నాయి.

ఐదేళ్ళకింద పలుచని వెన్నెల్లో, నిర్జీవమైన హరికేన్ లాంతరు ఎర్రవెల్తుర్లో, మునసబు రావయ్య యింటిముందు, ఆశఫలించగా వచ్చిన నీరసంవల్ల గోడకు చేరబడిపోయిన రాజమ్మను “మరైతే ఏం చేస్తావే నీ మనవణ్ణి?” అని రావయ్య అడిగేడు. భయంతో గోడకు కరుచుకుపోయిన సత్తెన్నారాయణ యింకా గోడలోకి పొదుక్కుపోయేడు. జీవిత ప్రవాహంలో సునాయాసంగా కొట్టుకుపోవడమో, లేక తిరగబడి ఎదురీదటమో నిశ్చయించుకోలేని రాజమ్మ పెదవి విడలేదు.

“నీకేంవే! చదివించు పైకి” ప్రోత్సహించేడు రాఘవయ్య. ఐనా మాటాళ్లేదు రాజమ్మ. దాంతో మరీ ఉత్సాహంతో, “చదివించు పైకి. నీకైనా ఏ వంత పదిమందున్నారనీ? మిగిల్నవాండల్లా వాడొక్కడేగా? చదివిచ్చదివించు” అని మొండిగా ప్రోత్సహించేడు రావయ్య

దాంతో రెచ్చిపోయింది రాజమ్మ. “ఏటి సెప్పను

మునిసిబ్బాబూ? నాబతుకిలా మండిపోద్దనుకోలేను. కట్టు
కునోళ్ళన్ని కాల్చేసుకున్నా, కన్నకూతుర్ని కాల్చేసుకున్నా.
ఇందరు సచ్చినా నాకు సావురానేదు. నా కోసరం కాదు
బాబూ నేబతికేది మిగిలున్న ఆ నలుసు కోసరం" అని
ఆగింది, ఆప్యాయత్తో సత్తెన్నారాయణ్ని చూస్తూ. మళ్ళీ
కట్టుకున్నవాడు జ్ఞాపకం రాగానే "ఆడికేం ఆడుపోనాడు, నా
మెళ్ళకీ బందాలన్నీ సుట్టేసి. ఆడుసేసిన అప్పులే తీరస
మంటావా? మిగిల్నొక్కడికీ అచ్చరముక్క సెప్పించమం
టావా? నువ్వే సెప్పు! ఇంతకీ యీడు సదువుకునేటి సేస్తా
డంటావ్? ఉద్దేగాల్సేస్తాడా? ఊళ్ళేలాడా? నా సీదనేను
మునసబ్బాబూ యీ మొండిబతుకు. ఏటుందని సెప్పించ
మంటావ్ సదువు. ఏటుందని సెప్పించనీడికి సదువ్? నీకు
తెలద్నేటుంది గనుక? కమిసను కొట్టుకి బెల్లం తోల్నేదని సెప్పి
సావుకోరు ఒడ్డీలకి ఒడ్డీలు కట్టినాను. పేగుల్నింపుకుని కట్టిన
సెల్లులు సూపక కోర్టుకీడ్సినాడు. ఆడి జివ్వాంద- ఆడి కెల్లా
అరుగుల్లో యీ అన్నేయ పార్జన. ఏటంటే ఏం నాబం? ఇపు
డెంతేడ్సి ఏం నాబం? ఇయ్యేలో రేపో ఆ తూరుప్పొలం డప్పు
కొట్టి పొట్ట నెట్టేసుకుంటాడు సావుకోరు. ఇకేటి మిగులుద్ది
నాకు? మూల పొలం ముప్పాతికా! అంతేనా! అందిమీ
దొచ్చేదేటి? నాకు మిగిలేదేటి? దాంట్లో నీకు పన్నులే కట్ట
మంటావా? కరణమయ్య కట్నాలే సదించమంటావా? బేప
నయ్య బాకీలే సెల్లు పెట్టమంటావా? సత్తుకు సదువే సెప్పిచ్చ
మంటావా? ఇన్నిబోతే నా కేటి మిగులుద్ది. నువ్వే సెప్పు
నాన్నగోరూ. ఎండుగడ్డి ఏరుకున్నా గింజలూ తప్పు, ఏటుం

దని సత్తేన్ని కాలేజీలో ఎట్టమంటావ్?" ఆగిపోయింది రాజమ్మ.

నిలదీసి అడిగిన రాజమ్మను బుజ్జగించేడు రావయ్య. "మేవంతా లేవుటే? అట్నుంచి నరుక్కొద్దాం. లక్షణంగా చదువుకుంటున్న వాణ్ని మానిపిచ్చేస్తానంటా వేవిటే నువ్వు? వెనకాడక ముందు నువ్వు వాడిని కాలేజీలో చేర్చు, తర్వాత చూద్దాం. ఇంతకీ మా రాంబాబు కూడా తోడుంటాడుగా వాడికి. వాడేం ఒంటిగాడు కాడులే."

సత్తెన్నారాయణ ఎస్సెల్సీ పేసైన రాత్రి జరిగిన ఈ సంభాషణ అతన్ని తొట్రుపాటుతో కాలేజీలోకి నెట్టింది. తన పల్లెకి రెండుమైళ్ళ దూరంలోవున్న పట్టణంలో కాలేజీలో చేరేడతను.

నాలుగు నూలు చొక్కాలతో, మూడు చిరిగిన రంగు పంట్లాంలతో, రాంబాబు పుస్తకాలతో, మధ్యాన్నం మండే కడుపుతో, దినానికి నాలుగుమైళ్ళ నడకతో, జీవితంలో ఒంటరి తనంతో, పెరగని రాంబాబు పరిచయంతో పి. యు. సి. గడిచిపోయింది. రాంబాబు, సత్యనారాయణా ఫస్టుక్లాసులో ప్యాసయ్యేరు.

ఆ సంవత్సరంలో సత్తెనారాయణ చూసిన సినిమాలు రెండు—అమెరికా గవర్నమెంటు ఖర్చుని. ఆ సంవత్సరంలో అతను కేంటీనుకెళ్ళింది మూడుమాట్లు మూడు మాట్లూ రాంబాబు ఖర్చునే.

సత్తెనారాయణ పి. యు. సి. పేసయ్యేక ఎవరి సలహా

లేకుండానే అతన్ని బి. యే. లో ప్రవేశపెట్టింది రాజమ్మ. బి. యే. ప్యాసైతే "సబిన్సపెక్ట్రు పనిస్తారని యెవరో అనగా యెప్పుడో విందామె.

ఒకప్పుడు హేడ్ కానిస్టేబులుద్యోగం ఆమె దృష్టిలో బహుదొడ్డది. అల్లప్పుడు కలకత్తా మెయిల్ కింద పడి చచ్చిపోయిన "మైసర్రాజు గోరి"అంటూ మామిడితోటలో, "కాలు జారిన" చిట్టెమ్మ కూతురు ఉరిపోసుకుని చచ్చిపోయినప్పుడు, చిట్టెమ్మని ఖైదులో తోసిందీ హెడ్డే. పదుచ్చుకు "ఒగేసిందీ ఆ హెడ్డుబాబే"అంచేత తల్చుకుంటే మూడువందలు పుచ్చుకొని బైటకు తీసిందీ ఆ "ఏడ్డుబాబే"

"సంకురాత్తిరి" పండక్కి "సుక్కాక్కు వేసుకున్న" మంగమ్మ మొగుణ్ణి కబందుళ్ళాంటి "కానిస్టేబు" పట్టుకుంటే తపస్సు మినహా హెడ్డుకి చేతకాందేదీ లేదు రాజమ్మ దృష్టిలో. కాని యిదంతా—

ఒకనాడు పాతబాకీ తీర్చనందుకు, తనని కొట్టందే కొట్టేడన్ని, తిట్టందే బూతు లిట్టేడనీ, ప్రమాదవశాత్తు తన పశువుల పాక తగులడిపోతే కావాల్నే దానికి నిప్పు పెట్టేడనీ, బడ్డీకొట్టు బసవయ్య రౌడీ కోడిగాడిమీద "అబద్ధీకపు రిపోరుటు" హెడ్డుకిచ్చేడు. హెడ్డు కూడా "నంచం కతికేసి న్నేయం అన్నేయం" అన్నది లేకుండా గొడ్డుని బాదినట్టు కోడిగాడ్ని బాదేసి "ఎన్టివోడి స్టంటులా" వాణ్ణి కుళ్ళ బొడిచేస్తూ వుంటే, వాడు వేసిన కేకలు "సీతామ్మోరి దుక్కం నాగ" ఊర్ని "ఉడకబెట్టేసినాయ్." ఆ కేకలికి "ఇనసపెక్ట్రు బాబు ఉశనుకి పరిగెత్తి కెళ్ళి ఎడ్డు యామ్మీ దీశ గుద్దోటి గుద్ది

కోడిగాడ్ని యిడదీసేకపోతే కోడిగాడు ఆడి బాబుల్లో కలిసి పోయుండును." అంతే కాకుండా కోడిగాడి మాటెని, ఆడి నాయం కనిపెట్టేసి ఆణ్ని ఒగ్గేసి, తప్పుడు కేసిచ్చినందుకు బసవయ్యమీాద కేసెట్టి ఆణ్ని జైలుకి కట్టేనాడు దరమరాజు ఇనసపెట్రుబాబు"

ఈ వృదంతం కోడిగాడిముఖతః విన్నప్పట్నుంచీరాజమ్మ దృష్టిలో "ఏడ్డు పొట్టేలైతే ఇనసపెట్రుబాబు పులి. ఆడు పులైతే యీాడు సింహం"గా మారి, కొండంత హెడ్డూ ఆర్నెల్ల కింద చచ్చిన శవంలా శుష్కించి పొయేడు. ఇదంతా జరిగి "మొన్న కొత్తామాసకి నాలుగోఏడు సొరబడ్డది." అప్పట్నుంచీ "సత్తుం" ఇనస్పెక్టరైతే ఈ "ఔతారం సాలించేద్దామని" రాజమ్మ అనుకుండేది. ఆమె అలా అనుకున్న దాని ఫలితమే సత్తెన్నారాయణ బి. యే. చదువు.

సత్తెనారాయణ బి. యె చదివిన మూడు సంవత్సరాల్లోనూ మూడుసార్లు ఆడపిల్లలు కోరుకొని అతన్తో మాటాడేరు, తమకేవో ఓట్లివ్వమ్మని. ఆ మూడు సంవత్సరాల్లోనూ అతన్తో ప్రిన్సిపాలుగారు రెండుసార్లు మాటాడేరు మిగతా పిల్లలు చేసే స్ట్రయికులో పాల్గొంటే "ఫీ" కన్సెషను తీసేస్తామని చెప్పడానికి.

ఆ మూడు సంవత్సరాలూ రాజమ్మ చెమటోడ్చింది. ముసలి సంయుక్తలా నడుం బిగించింది. కత్తిపట్టిన ఝాన్సీ లక్ష్మిలా లక్ష్యసాధనలో తాను ఆహుతై పోడానికి సిద్ధపడింది. ఆ మూడేళ్ళూ ప్రతిరోజూ చీకటున్నా వానొచ్చినా

తెల్లవారుఝామున మూడింటికి లేచేది. సంగీత సాధనకి మాత్రం కాదు. "కోసెడుదూరం స్మెసేనం మలుపు ఒరుకు" పోయి పేడఏరి తెచ్చి వారానికి "యెయ్యేరెబాబూ యెయ్యే" పిడకలు పెట్టి అమ్మి ఊరు గొడ్డపాలన్నీ "కమిసను డబ్బుల్కి" టొన్లో కాళ్ళు రొళ్ళైపోయేవరకూ తిప్పితిప్పి అమ్మి, దంపుడు బియ్యం దుకాణంలో "వారానికి ఏడు బస్తాలు_రోజుకో బస్తా లెక్కని" దంపి దంపి, "జంక్షనుకాడ కేఫీ దుకాణంలో" రోజుకి కుంచెడు మినప్పప్పు రుబ్బి రుబ్బి, అంట్లు తోమి, అగ్గి చాట్లుపడి, తాను సున్నమై ఎద్దుల్లో ఎద్దయి "బూదేవత్తో కుమ్ములాడి," పండించుకున్న పదిగింజల్తో "సత్తుంని మూడు పూట్లకో పూట పస్తెట్టి," సత్తెన్నారాయణ్ని చదివించింది రాజెమ్మ.

సత్తెన్నారాయణకి సబిన్సపెక్టరౌదామనీ, సూపరెంటౌదామనీ లేదు. కనీసం కలెక్టరౌదామనన్నా లేదు. అతనికి కోరికల్లేవు. వాంఛల్లేవు. భావిజీవితం గురించి గులాబీకలల్లేవు. అతనికున్న ఒక్క ఆశయవ్వూ బియ్యే ప్యాసౌదామనే. తాను ప్యాసైతే రాజమ్మ కళ్ళల్లో నీటి ముత్యాలు చూద్దామనీ, ఆమె మొహంలో మెరిసే మెరుపులు చూద్దామని కూడా కాదు. తన పరీక్షపోతే ఆమె మొహం చూళ్ళేడు. ఆమెకు తన మొహం చూపలేడు. తన పరీక్షపోతే రౌడీ వెధవ రామ చిలుక పీక పిసికేసినట్టూ వుంటుంది రాజమ్మకు. రాజమ్మ బాధ తను చూళ్ళేడు. తనముట్టుకు తను పోషించుకోలేక కాదు. రాజమ్మక్కావలసిన "మూడు ముద్దలూ" సంపాదిం

చలే క్కాదు. పసిపిల్ల ఆడుకుంటున్న గాజుబొమ్మని కాలు జోడుతో తొక్కి పిండిచేసినట్టూ, యుద్ధానంతరం సైన్యం లోంచి తండ్రిరాక కెదురుచూస్తున్న పిల్లతో "మీనాన్నచచ్చి పోయేడని" చెప్పినట్టూ వుంటుంది, రాజమ్మతో తన పరీక్ష పోయిందని చెప్పడం. అంతకంటె తన పరీక్ష పోయిన పక్షంలో "సత్తుంబాబూ! నీ పరిచ్చపోతే నాను ఏటోడ్డు పాణ్నాతిలో పడాల్సిందేరా బాబూ" అని ఆమె అనే పాడు నూతిలో ఆమెని తోసేస్తే ఆమెపట్ల దయచూపిన వాడౌ తాడు.

సత్తెన్నారాయణెప్పుడూ రాజమ్మకి ద్రోహం చెయ్య లేదు. నేటివరకూ ఒక్క క్లాసూ తప్పలేదు. ఈ బి. య్యే. పరీక్షకి, గుడ్డి రాక్షసుడి ఒంటికన్నులా వుండే బుడ్డిదీపం దగ్గర "శేత్తిరి మల్లికోడి కూసే"దాకా చదివేవాడు. తన వయసు వాళ్ళకు కలిగే కోర్కెలు తనకి కలక్కుండా వాటి పీకనొక్కి చంపేశేడు. "నన్ను సబిన్సపెక్టరూ చెయ్యక్కల్లే సూప రెంటూ చెయ్యక్కల్లే. జీవితంలో ఈతుదిపరీక్ష నెగ్గించు భగవాన్" అని, చావుబతుకులమధ్య తనకున్న ఒక్క తల్లినీ బతికించమనే ఎనిమిదేళ్ళ పిల్లలా దీనాతి దీనంగా ప్రార్థించేడు.

"పరీచ్చైతే సత్తుంని సివాంచలం కొండకి అంపుతా" అన్న రాజమ్మ మొక్కు చెల్లిస్తానని ఒప్పుకున్నాడు. "మూళ్ళు ముప్పెట్టి నీ కొండకొచ్చి జుట్టిచ్చేస్తా వెంకటేశ్వరా" అని తనూ మొక్కుకున్నాడు.

మొదళ్ళో చిక్కుపడే ఆలోచనల్లో, తడిలో చీకటిగా వున్న మేఘాలక్రింద, పొంచున్న పులుల్లా వున్న చెట్లమధ్య, లేనిధైర్యం తెచ్చుకుంటూ, సాధ్యపడని సాహసాన్ని సాధిస్తూ నడిచిపోతున్నాడు సత్తెన్నారాయణ.

తడిసిన నల్ల తోలుముక్కలా తేలుతున్నాయి మేఘాలు.

రాక్షస సంతర్పణలో కూర్చున్న ముసలి రాక్షసుల్లా వున్నాయి రోడ్డుప్రక్క చెట్లు.

మీదనున్న వాళ్ళ పాప భారానికి కుంగిపోయి చెయ్యెత్తితే అందేట్టుంది ఆకాశం.

రైలుస్టేషను చేరాక గుర్తొచ్చింది సత్తెన్నారాయణకి, తను డబ్బు మరిచిపోయేనని. "ఛీ! అపశకునం" అనుకుంటూ థర్డ్ క్లాస్ వెయిటింగ్ హాల్లో బెంచీమీద కూలబడి పోయేడు.

అప్పటికప్పుడే మెయి లొచ్చేసింది, సత్తెన్నారాయణ గుండెలా చప్పుడు చేస్తూ. గొంతులో కొట్టుకొనే గుండెలో, ఏ క్షణాన రక్తం వత్తిడికి పగిలి పోతాయో అనిపించే నరాల్లో, భయానికి వంకర్లుపోయే ఎముకల్లో, ఆశ నిరాశల కత్తెర్లో తెగిపోతున్న హృదయంలో, తనకి తెలిసిన స్టూడెంట్లెవరైనా న్యూస్ పేపరు తెస్తారేమోనని ఎదురు చూస్తూ కూర్చున్నాడు సత్తెన్నారాయణ.

అతనికి తెలిసినవాళ్ళు చాలామంది చాలా పేపర్లు తెచ్చారు. "నీకేంవిటోయ్! ఫస్ట్ క్లాస్ కేండిడేటువి" అం

టున్న ఒకడి దగ్గిర పేపరు పుచ్చుకున్నాడు వణుకుతున్న చేతుల్లో పేజీలు తిరగేసి బెదిరిపోయే పేజీలు తిరగేసి బెదిరి పోయే కళ్ళతో ఆత్రంగా చూసేడు. ఏవో అర్థంకాని నంబర్లు గుర్తులేని అంకెలు అతని కళ్ళముందు తిరిగి పోతున్నాయి.

ముగ్గురు దేముళ్ళకూ దయ నిండుకుంది.

ముక్కోటి దేవతలకూ కరుణ కలగ లేదు.

సింహాద్రి అప్పన్న అంకెలు వేసేడు. భూదేవి, శ్రీదేవీ సమేతుడైన శ్రీనివాసునికి సత్తెన్నారాయణ జుట్టక్కర్లేక పోయింది.

సత్తెన్నారాయణ నంబరు పేపరులో లేదు.

* * *

"ఎక్కడా తెలకుండా కుట్టేసినా డొరె డాక్టరు - పెద్ద సెయ్యి" అన్నారు, అంతా మెయిల్ కింద పీకపెట్టి చచ్చి పోయిన సత్తెన్నారాయణ శవాన్ని పంచాయితీ, పోస్టుమార్టమ్ ఎగ్జామినేషనూ అయ్యేక రాజమ్మకి యిచ్చినప్పుడు.

* * *

ఇది జరిగిన రెండురోజులకు... విసిరేసిన ఎంగిలాకుల్లా పూరవతల వున్న రాజమ్మ గుడిసెలో.

ఏదో అడవిలో జీర్ణశిథిలాలయంలో అజ్ఞాత భక్తుడు వెలిగించిన దీపకళికలా వెలుగుతున్నది ప్రమిదలోని వత్తి.

ఎన్నో శతాబ్దాలు వెనక సుందరంగా మలచబడి ఎండపేల్చగా, వానచీల్చగా, గాలికోసేయగా మిగిలి, అన్య మతస్తులచేత విరగ్గొట్టబడిన వికృత శిల్పంలా నేలని పడివుంది రాజమ్మ.

ఆర్నెల్లు ప్రతిరాత్రి నీట్లోనూ, పగలు ఎండలోనూ పెట్టిన పాతచెప్పులా వుందామె మొహం.

ఉడతలు పీకిపీకి వదలగా, ఎలకలు కొరికిన తాటాకులా వుందామె జుట్టు.

బ్రతికుండగానే చెదలు తినేసినట్టుం దామె శరీరం.

ఆమె గుడిశంతా తుప్పుపట్టిన ఇనపముక్కలా వుంది.

అర్ధరాత్రైనా ఆమె కంటికి నిద్రగాని, నీరుగాని రాలేదు. ఆత్రుతతో వచ్చిన రాంబాబుని చూసి కూడా ఆమె కదల్లేదు.

ఆనందంతో తొట్రుపడుతూ "మన సత్తైన్నారాయణ ప్యాసయేడు రాజమ్మా! పేసైపోయేడు" అని నిర్జీవంగా పడున్న రాజమ్మని చూసి ఒక్కసారి ఆగిపోయేడు రాంబాబు.

మళ్ళీ తనంత తానే ప్రారంభించేడు. "ఏదో తప్పైం దిట-యూనివర్శిటీలోనే-అంటే కాలేజీ — పెద్దకాలేజలోనే ఏదో పొరపాటై పోయిందిట. పొరపాటంతా వాళ్ళదే! ఇదుగో యిప్పుడే పేపర్లో పడింది చూడు రాజమ్మా... మన సత్తెం ప్యాసైపోయేడు—తప్పంతా వాళ్ళదే— ఆ కాలేజి వాళ్ళదే, మనసత్తెం తప్పేమీ లేదు రాజమ్మా"అని రాజమ్మ కదలడంచూసి హఠాత్తుగా ఆగిపోయేడు.

రాజమ్మ బయటకు చప్పుడయ్యే కీళ్ళతో లేచి గోడకి చేరబడి కూర్చుంది. బయటికి కనపడనంత లోతుగావున్న తన కళ్ళతో రాంబాబుని తీక్షణంగా చూసి "తప్పకుండా ఆడిదే బాబూ! ఆడిదే! ఆడిపుటకే... ఆడు పుట్టడవే ఆడితప్పు" అని చూపు మరల్చి దూరంగా నిశీథంలోకి చూస్తూ "మాలాటోళ్ళని పుట్టిచ్చడవే ఆడితప్పు" అంది చెయ్యెత్తి ఆకాశం వేపు చూపిస్తూ.